

DEKLARACIJA O OTVORENOSTI PARLAMENATA

Rezime

Cilj

Deklaracija o otvorenosti parlamenata predstavlja poziv organizacija civilnog društva koje vrše monitoring rada parlamenata (PMO) državnim parlamentima, entitetskim i transnacionalnim zakonodavnim telima da se obavežu na otvorenost i omogućavanje učestvovanja građana u radu parlamenta. PMO-i su već prepoznati, jer omogućavaju građanima pristup informacijama o radu parlamenata, učestvovanje građana u parlamentarnim procesima i povećavaju odgovornost parlamenata. Pored toga što PMO-i zagovaraju veći pristup informacijama o radu vlasti i parlamenata, oni takođe prepoznaju i potrebu za unapređenje dijaloga za saradnju sa svetskim parlamentima o pitanjima parlamentarne reforme. Namera ove deklaracije nije samo poziv na akciju, nego je i osnov za dijalog između parlamenata i PMO-a, da se unapredi otvorenost vlasti i parlamenata, kao i da se osigura da ova otvorenost vodi ka većoj uključenosti građana, većoj odgovornosti predstavničkih institucija i demokratičnijem društvu.

Istorija

O deklaraciji koja koristi različite dokumente odobrene od strane međunarodne parlamentarne zajednice, prvobitno se diskutovalo na konferenciji PMO lidera koju je organizovao Nacionalni demokratski institut - Sunlight fondacija, zajedno sa latino-američkom legislativnom mrežom za transparentnost, u Vašingtonu D.C. Konferencija se održavala od 30. aprila do 2. maja 2012. godine, uz podršku mreže Omidyar, Instituta za otvoreno društvo, Nacionalne zadužbine za demokratiju, Instituta svetske banke i Ambasade Meksika u SAD-u. Nadograđena deklaracija koja je pokazivala konsenzus među učesnicima konferencije je potom ponovo razmotrena na Konferenciji o otvorenim legislativnim podacima u Parizu, koju je organizovao *Regards Citoyens*, *Centre d'étude européennes de Sciences Po* i *Médialab Sciences Po*, od 6. do 7. jula 2012. Nacrt je ponuđen na uvid javnosti od 11. do 31. jula 2012. Finalna verzija deklaracije, koja je postavljena na OpeningParliament.org, objavljena je na Svetskoj e-parlament konferenciji u Rimu na Međunarodni dan demokratije, 15. septembra 2012. godine.

Sadržaj deklaracije

Promovisanje kulture otvorenosti: Informacije o radu parlamenta pripadaju javnosti. One će biti dostupne građanima za korišćenje ili dalje publikovanje, uz eventualna ograničenja koja su usko definisana zakonom. Da bi se omogućila kultura otvorenosti, parlament mora da donese mere koje će osigurati inkluzivnu građansku participaciju i slobodno građansko društvo. Mora omogućiti efektivni monitoring parlamenata i snažno zaštititi ova prava preko svoje nadzorne funkcije. Parlament će takođe omogućiti građanima pravnu zaštitu u slučajevima kada žele da iskoriste svoje pravo na pristup informacijama o radu parlamenta. Parlament ima afirmativnu dužnost da unapređuje razumevanje građana o funkcionisanju parlamenta i da razmenjuje dobre prakse sa drugim parlamentima da se poveća otvorenost i transparentnost. Parlament će raditi u

saradnji sa PMO-ima i građanima, da bi informacije o radu parlamenta bile kompletne, tačne i blagovremene.

Osiguravanje transparentnosti informacija o radu parlamenta: Parlament će usvojiti politike koje osiguravaju proaktivno objavljivanje informacija o radu parlamenta i periodično će vršiti pregled tih informacija, kako bi se mogle iskoristiti neke nove dobre prakse. Informacije o radu parlamenta sadrže informacije o ulozi parlamenta i njegovoj funkciji, kao i informacije dobijene preko zakonodavnog procesa, što uključuje tekstove predloženih zakona i amandmana, glasanje, dnevni red i raspored aktivnosti parlamenta, izveštaje o plenarnim i odborničkim aktivnostima, arhivske informacije i sve druge informacije koje su u okviru izveštaja o radu parlamenta, kao što su npr. izveštaji o parlamentu ili izveštaji napravljeni od strane parlamenta. Parlament će osigurati informacije o upravljanju i administraciji parlamenta, osoblju u parlamentu kao i sveobuhvatne i detaljne informacije o budžetu parlamenta. Parlament će osigurati informacije o biografiji, aktivnostima i poslovima u koje su uključeni parlamentarci, uključujući i sve informacije potrebne građanima kako bi mogli da donesu sud o njihovoj kompetentnosti i poštenju, kao i eventualnim sukobima interesa.

Olakšavanje pristupa informacijama o radu parlamenta: Parlament će omogućiti da informacije budu dostupne svim građanima bez deskriminacije, preko više načina informisanja, uključujući lično neposredno posmatranje, štampane medije, radio i emitovanja uživo ili po zahtevu na internetu. Prisustvo u parlamentu će biti omogućeno svim građanima uz ograničenja u vezi sa kretanjem i bezbednošću, sa jasno definisanim i javno dostupnim politikama koje omogućavaju pristup medijima i posmatračima. Informacije o radu parlamenta će takođe biti besplatne, na svim zvaničnim i službenim jezicima, i preko sredstava kao što su izveštaji na jednostavnom jeziku, što će omogućiti da informacije budu razumljive široj populaciji.

Omogućavanje elektronske razmene informacija o radu parlamenta: Informacije o radu parlamenta će biti dostupne na internetu i u takvom obliku da građani mogu da ih analiziraju i dalje koriste preko raznih tehnoloških alata. One će biti povezane sa drugim povezanim informacijama. Mogu se lako pronaći i preuzeti sa interneta u paketu, da bi se ohrabrio razvoj novih tehnologija za njihovo istraživanje. Internet stranice parlamenata omogućavaju komunikaciju sa građanima čak i u društvima sa ograničenim pristupom internetu, uz pristup informacijama preko posrednika koji mogu te informacije dalje deliti sa građanima. Web stranice parlamenata će nastojati da koriste interaktivne alate, kako bi se aktivirali građani, a građanima će se omogućiti pristup informacijama i putem mobilnih servisa. Parlament će dati prednost korišćenju formata koji nisu u privatnom vlasništvu, besplatnim programima i programima koji su slobodni za distribuciju. Parlament ima obavezu da osigura dostupnost informacija o svom radu putem novih tehnologija, garantujući zaštitu privatnosti onih koji pristupaju informacijama.

DEKLARACIJA O OTVORENOSTI PARLAMENATA

Preambula

S obzirom na to:

- da su ključ demokratizacije društva takvi parlamenti i zakonodavne institucije koji su **uključivi**, odgovorni, pristupačni i spremni da daju odgovore, što proizilazi iz njihovih ustavnih obaveza da predlažu zakone, zastupaju građane i da nadgledaju implementaciju izvršenja politika i učinak rada kao i da odražavaju interese građana;
- da otvorenost parlamenata omogućava građanima da budu informisani o njihovom radu, pospešuje građansko učešće u zakonodavnom procesu, omogućava građanima da utiču na rad parlamentaraca, kako bi njihov rad bio što odgovorniji i da zastupaju interese građana;
- da su građanska prava da učestvuju u vlasti i da imaju pristup informacijama o radu parlamenta ustanovljena u međunarodnim propisima o ljudskim pravima¹ i u međunarodnim standardima i normama za demokratske parlamente koji su usvojeni od strane međunarodne parlamentarne zajednice² i da su međunarodne institucije postavile snažan temelj za otvorenost parlamenata preko interneta;³
- da je početak digitalne ere iz temelja izmenio kontekst javnog korišćenja informacija o radu parlamenta i očekivanja građana u vezi sa dobrim upravljanjem vlasti, i s obzirom na to da nove tehnologije pospešuju analizu i korišćenje informacija o radu parlamenta, što obećava uspešno deljenje znanja i utvrđuje zastupničku demokratiju.

---

¹ U okviru članova 19 i 21 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i članova 19 i 25 Međunarodnog sporazuma UN o građanskim i političkim pravima.

² Ove norme i standardi uključuju i dokumente kreirane i usvojene od strane Inter-parlamentarne unije, Foruma parlamentarne asocijacije Komonvelta, *Assemblée parlementaire de la Francophonie*, i Parlamentarne konfederacije Amerika.

³ Inter-parlamentarna unija i UN-ovo odjlenje za ekonomiju i društvene poslove. *Vodič za internet stranice parlamenata, mart 2009.*

- da različitosti u tradicijama, iskustvu, izvorima i kontekstu mogu da utiču na pristup koji parlament koristi da poboljša otvorenost, ali ne smanjuju važnost poboljšavanja otvorenosti parlamenta i transparentnost;
- da je otvorenost parlamenata komplementarna sa potrebom za širu otvorenost vlasti i da mnoge vlasti sarađuju sa civilnim društvom preko inicijativa kao što je Partnerstvo o otvorenoj vlasti, sa ciljem da se unapredi monitoring, kako bi se dobila transparentnija, efektivnija i odgovornija vlast;
- da je sve veći broj organizacija civilnog društva koje se bave monitoringom rada parlamenata i davanjem podrške, koje žele da sarađuju i da imaju značajnu ulogu u jačanju demokratske odgovornosti parlamenata i žele da imaju pristup informacijama o radu parlamenata, da bi mogle što efektivnije izvršavati ovu svoju ulogu i s obzirom na to da ima mnogo primera snažne saradnje između parlamenata i organizacija koje se bave monitoringom rada parlamenata (PMO-a) gde se mogu videti napori u cilju veće otvorenosti prema informacijama o radu parlamenta,

predstavnicima zajednice PMO-a⁴ su kreirali sledeće principe o otvorenosti parlamenata i obavezali se da ih sprovedu:

Promovisanje kulture otvorenosti

1. Priznavanje informacija o radu parlamenta kao javnog vlasništva

Informacije o radu parlamenta pripadaju javnosti. Treba omogućiti građanima da koriste i objavljuju informacije o radu parlamenta u celini ili delove tih informacija. Svi izuzeci i ograničenja ovog principa će biti određeni zakonom.

2. Unapređenje kulture otvorenosti putem zakona

Parlament ima obavezu predlaganja zakona, internih pravila o procedurama i pravila o radu, koja garantuju pravo građanima da pristupe informacijama o radu vlasti i parlamenata, promovišući kulturu otvorene vlasti, omogućavajući transparentnost javnih finansija, sigurnost slobode govora i udruživanja i osiguravajući uključivanje civilnog društva u procese donošenja propisa.

---

⁴

Za kompletnu i ažuriranu listu PMO-a koji su dali svoj doprinos ili dali podršku ciljevima deklaracije, molimo vas pogledajte: <http://www.openingparliament.org/organizations>.

3. Zaštita kulture otvorenosti nadgledanjem

Ispunjavajući svoju funkciju nadgledanja, parlament će garantovati da se efikasno sprovede zakoni koji osiguravaju otvorenost vlasti, da vlast promoviše kulturu otvorenosti i da radi u potpunosti transparentno.

4. Promovisanje građanske edukacije

Parlament ima obavezu da aktivno promoviše građansku edukaciju u javnosti, posebno mladih, omogućavajući razumevanje pravila i procedura u parlamentu, rada parlamenta, kao i ulogu parlamenta i njegovih članova.

5. Uključivanje građana i civilnog društva u rad parlamenta

Parlament ima obavezu da aktivno i bez diskriminacije radi na uključivanju građana i civilnog društva u parlamentarne procese i donošenje odluka, kako bi efikasno zastupao interese građana i kako bi omogućio građanima da pravo pisanja peticije vlasti ima efekta.

6. Zaštita nezavisnom civilnom društvu

Parlament ima obavezu da podržava mehanizme koji garantuju organizacijama civilnog društva slobodan rad i rad bez ikakvih ograničenja.

7. Omogućavanje efektivnog monitoringa rada parlamenta

Parlament će prepoznati prava i dužnosti civilnog društva, medija i javnosti da vrše monitoring rada parlamenta i parlamentaraca. Parlament će se uključiti u konsultacije sa javnošću i sa organizacijama civilnog društva koje vrše monitoring rada parlamenta, kako bi se ohrabrio efektivan monitoring i smanjile barijere u pristupu informacijama o radu parlamenta.

8. Razmena dobrih praksi

Parlament će aktivno učestvovati u međunarodnim i regionalnim razmenama dobrih praksi sa drugim parlamentima i organizacijama civilnog društva, da bi se povećala otvorenost i transparentnost informacija o radu parlamenta, poboljšalo korišćenje informacija i komunikacionih tehnologija i da bi se ojačala privrženost demokratskim principima.

9. Obezbeđivanje pravnih izvora

Parlament će usvojiti zakone koji će obezbediti da građani imaju efektivan pristup pravnim ili sudskim izvorima na onim nivoima gde je pristup građanima informacijama o radu vlasti ili radu parlamenata sporan.

10. Deljenje kompletnih informacija

Informacije o radu parlamenta koje su dostupne javnosti će biti što kompletnije, odražavajući celovitost parlamentarnog rada, osim jasno određenih izuzetaka.

11. Davanje pravovremenih informacija

Informacije o radu parlamenta će biti blagovremeno ponuđene javnosti. Generalno je pravilo da informacija bude data u realnom vremenu. U slučaju da to nije moguće, informacije o radu parlamenta će se pružiti javnosti, čim budu interno dostupne.

12. Osiguravanje tačnog informisanja

Parlament će osigurati proces čuvanja službenih podataka i garantovati da informacije koje objavljuje u javnosti budu tačne.

Omogućavanje transparentnosti informacija o radu parlamenta

13. Usvajanje politika o transparentnosti rada parlamenta

Parlament će usvojiti politiku pružanja informacija o radu parlamenta, kao i formu u kojoj će ove informacije biti objavljene. Politika transparentnosti rada parlamenata će biti dostupna javnosti i odrediće se uslovi za njen periodični pregled, kako bi se mogla iskoristiti prednost tehnoloških inovacija i dobrih praksi. U slučaju da parlament nema neposrednog kapaciteta da objavi sveobuhvatne informacije o svom radu, on treba da razvije partnerstvo sa civilnim društvom da se osigura širok javni pristup informacijama o radu parlamenata.

14. Pružanje informacija o ulogama i funkcijama parlamenta

Parlament će pružiti informacije o ulozi koja je određena ustavom, o strukturi, funkcijama, internim pravilima, administrativnim procedurama i poslovima, kao i informacije o parlamentarnim odborima.

15. Pružanje informacija o članovima parlamenta

Parlament će pružiti dovoljno ažuriranih informacija građanima o tome kakve su kvalifikacije parlamentaraca, kojim partijama pripadaju, koji im je izborni mandat, koje funkcije obavljaju u parlamentu, kakva im je prisutnost, o identitetu osoblja, kao i sve druge informacije koje članovi žele da otkriju o sebi i o svojim referencama. Informacije o poslovnim kontaktima članova parlamenta i poslaničkih kancelarija će takođe biti dostupne javnosti.

16. Pružanje informacija o osoblju u parlamentu i administraciji

Parlament će pružiti informacije o svom administrativnom funkcionisanju, strukturi osoblja i sprovođenju parlamentarnih procesa. Informacije o kontaktima parlamentarnog osoblja treba da budu javno dostupne i osoblje ima obavezu da pruži informacije javnosti.

17. Informisanje građana o dnevnom redu parlamenta

Dokumenti koji se odnose na radni raspored parlamenta će biti dostupni javnosti, uključujući kalendar održavanja sednica parlamenta, informacije koje se odnose na raspored glasanja, raspored vršenja poslova i raspored sednica odbora. Osim u vanrednim situacijama kada su u pitanju hitni zakoni, parlament će blagovremeno obavestiti javnost i civilno društvo kako bi mogli da daju svoj doprinos u vezi sa pitanjima koja će se razmatrati.

18. Uključivanje građana u kreiranje Nacrta zakona

Nacrti zakona će biti dostupni javnosti i objaviće se nakon predlaganja. Uočavajući potrebu građana da budu u potpunosti informisani, kako bi mogli dati svoj doprinos stvarima o kojima se raspravlja, parlament će nastojati da pripremnoj analizi i prikupljenim informacijama omogući pristup javnosti, kako bi se omogućilo široko razumevanje političkih diskusija u vezi sa predloženim zakonom.

19. Objavljeni izveštaji o aktivnostima odbora/komisija

Izveštaji o aktivnostima odbora/komisija, uključujući kreirane i dobijene dokumente, iskaze svedoka na javnim sednicama, transkripte i izveštaje o poslovima odbora/komisija, za kratko vreme će postati javni.

20. Evidentiranje glasanja parlamentaraca

Da bi se osigurala odgovornost parlamentaraca prema svojim biračima, u vezi sa načinom glasanja, parlament će manje koristiti verbalno glasanje na sednicama, a prednost će dati pojedinačnom ili elektronskom glasanju, kako bi javnost imala uvid u način glasanja pojedinih članova na sednicama i u odborima/komisijama. Takođe, parlament će manje koristiti glasanje po zastupanju, kako se ne bi radilo u suprotnosti sa normama koje zahtevaju transparentnost i demokratsku odgovornost.

21. Objavljivanje izveštaja o plenarnim zasedanjima

Parlament će kreirati, čuvati i objavljivati izveštaje o plenarnim zasedanjima, najpre u formi audio ili video snimaka, postavljenih na internet na nekoj stalnoj adresi, kao i u formi pisanog transkripta.

22. Objavljivanje izveštaja koje kreira parlament ili koji su dostavljeni parlamentu

Svi izveštaji koje kreira parlament ili za koje postoji zahtev da se dostave parlamentu, njegovim kancelarijama ili odborima/komisijama, biće dostupni javnosti u celini, osim određenih izuzetaka koji su tačno definisani zakonom.

23. Pružanje informacija o budžetu i rashodima

Parlament ima obavezu da javnosti budu dostupne sveobuhvatne i jasne informacije o državnom budžetu i javnim rashodima, uključujući prošle, sadašnje i projektovane prihode i rashode. Takođe, parlament ima obavezu da objavljuje informacije koje se odnose i na budžet parlamenta, što uključuje i informacije o izvršenju parlamentarnog budžeta i informacije o ponudama i ugovorima. Ove informacije će biti dostupne javnosti u celini, taksativno navedene, napisane jednostavnim jezikom i sa objašnjenjima koja će poboljšati razumevanje građana.

24. Objavljivanje imovinskog stanja i obezbeđivanje integriteta članova parlamenta

Parlament će osigurati dovoljno informacija kako bi se omogućilo građanima da što bolje formiraju mišljenje u vezi sa integritetom i časnošću pojedinih članova. U tom smislu, pružiće informacije o otkrivanju imovinskog stanja članova, potrošnji u parlamentu i приходima van parlamenta, kamatama, dividendama, zakupninama ili drugim приходima u naturi.

25. Objavljivanje informacija o neetičnom radu i potencijalnim sukobima interesa

Parlament će usvojiti tačno određena pravila, kako bi se osiguralo objavljivanje informacija, što bi predstavljalo zaštitu od stvarnih ili mogućih sukoba interesa i od etičkih prestupa, uključujući i relevantne informacije o interakcijama parlamentaraca sa lobistima i grupama za stvaranje pritiska. Parlament će takođe učiniti javnim informacije o rezultatima eventualnih pravosudnih ili parlamentarnih istraga i optužnica o neetičnom ponašanju, sukobima interesa ili korupciji.

26. Omogućavanje pristupa arhivskim podacima

Informacije o radu parlamenta sa ranijih sednica će se digitalizovati i građanima će se omogućiti besplatan i trajan pristup bez ikakvih pravnih ograničenja ili naknada. U slučaju da parlament ne može da digitalizuje i omogući javnosti uvid u te informacije, on će sarađivati sa nekim organizacijama koje će te informacije dalje preneti građanima bez ikakvih ograničenja. Parlament će omogućiti javni pristup parlamentarnoj biblioteci, kako bi parlamentarci i javnost mogli pristupiti arhivskim informacijama o radu parlamenta.

Olakšavanje pristupa informacijama o radu parlamenta

27. Omogućavanje pristupa informacijama preko više kanala informisanja

Parlamenti će omogućiti pristup informacijama o svom radu preko štampanih medija, radio i TV emitovanja, interneta, mobilnih uređaja ili direktnim posmatranjem.

28. Omogućavanje fizičkog pristupa

Svim građanima će se omogućiti fizički pristup parlamentu i plenarnim sednicama. Biće ograničen samo u slučajevima zaštite javne bezbednosti ili u slučajevima ograničenog prostora.

29. Garantovan pristup medijima

Parlament će omogućiti medijima i nezavisnim posmatračima pun pristup parlamentarnim procedurama. Kriterijumi i postupak za dobijanje odobrenja za prisustvo medija će biti jasno definisani i javno objavljeni.

30. Prenos uživo i prenos snimljenih materijala na internetu

Građanima će biti dostupni prenosi i snimci parlamentarnih procedura putem radija, televizije i interneta.

31. Olakšavanje pristupa u celoj zemlji

Koliko je to moguće, pristup informacijama o radu parlamenta će biti neograničen u pogledu geografskih barijera. Iako korišćenje internet stranica parlamenta olakšava pristup informacijama i to bez geografskih ograničenja, u zemljama gde je pristup internetu i njegovo korišćenje ograničeno, parlament će nastojati da pronađe druge načine da se omogući javni pristup informacijama u celoj zemlji.

32. Korišćenje jednostavnog jezika

Parlament će osigurati da pravni i tehnički jezik ne budu prepreka građanima koji zahtevaju pristup informacijama o radu parlamenta. Kao što se u pisanju zakona zahteva preciznost jezika, tako parlament ima dužnost da koristi jednostavne jezičke izraze, da bi informacije bile dostupne i razumljive parlamentarcima i građanima sa različitim nivoom obrazovanja i stručnosti.

33. Korišćenje više zvaničnih ili radnih jezika

Tamo gde Ustav ili pravila o radu parlamenta omogućavaju korišćenje više nacionalnih ili službenih jezika, parlament će učiniti razumne napore da osigura simultani prevod sednica i brzo prevođenje parlamentarnih izveštaja.

34. Odobravanje slobodnog pristupa

Informacije o radu parlamenta će biti dostupne građanima bez ograničenja, u cilju daljeg korišćenja i besplatne distribucije.

Omogućavanje pristupa informacijama o radu parlamenta preko sredstava elektronske komunikacije

35. Pružanje informacija preko otvorenih i strukturiranih formata

Informacije o radu parlamenta će biti skupljene i objavljene u otvorenim i strukturiranim formatima, kao što je strukturiran XML format, koji se može pročitati i obrađivati na

kompjuterima, kako bi građani, civilno društvo, privatni sektor i vlasti jednostavno mogli koristiti i analizirati te informacije.

36. Tehnološka iskoristivost

Parlament će omogućiti tehnološku iskoristivost informacija, dajući jasne instrukcije za korišćenje baza podataka na internetu ili alata koji omogućavaju građanima da dobiju informacije sa internet stranica parlamenata. Ako parlament obezbeđuje korisničko sučelje, iskoristiće se najbolje prakse kako bi se unapredila njegova iskoristivost.

37. Zaštita privatnosti građana

Internet stranice parlamenata će imati jasnu i konciznu politiku privatnosti kako bi građani znali kako se koriste njihove privatne informacije. Parlament neće zahtevati članstvo ili registraciju koja bi ograničavala javni pristup informacijama ili stranicama parlamenta ili zabranjivati praćenje ličnih informacija bez eksplicitne saglasnosti.

38. Korišćenje formata bez vlasništva i otvorenog softvera

Parlament će dati prednost izdavanju informacija u digitalnom obliku u onim formatima koji su bez vlasništva i u otvorenim formatima, kao i upotrebi besplatnih i otvorenih aplikacija.

39. Omogućavanje preuzimanja informacija sa interneta u cilju daljeg korišćenja

Informacije o radu parlamenta će biti jednostavne za preuzimanje sa interneta u paketu i u poznatim formatima, kako bi se omogućila jednostavna upotreba tih informacija.

40. Održavanje parlamentarnih internet stranica

Čak i u državama sa ograničenom upotrebom interneta, održavanje i redovno ažuriranje obimne internet stranice parlamenta je vitalan aspekt otvorenosti parlamenta u savremenom, međusobno povezanom svetu. Parlament će omogućiti dostupnost informacija o radu parlamenta u elektronskom formatu i distribucija informacija preko interneta smatraće se važnim sredstvom komunikacije.

41. Korišćenje jednostavnih i stabilnih mehanizama pretrage

Parlament će omogućiti građanima da što jednostavnije i brže pronađu željenu informaciju koja se tiče rada parlamenta, kreirajući baze podataka koje bi imale i jednostavne i kompleksne pretrage korišćenjem odgovarajućih metapodataka. Informacije će biti dostupne na lokaciji koja se ne menja vremenom, na primer, na internet stranici koja ima stalnu adresu.

42. Povezivanje informacija o radu parlamenta

Parlament će nastojati da unapredi mogućnost datu građanima da pronalaze odgovarajuće informacije o radu parlamenta, tako što će povezivati informacije o radu parlamenta sa drugim relevantnim informacijama. Na primer, mogu povezati usvojene propise sa starijim verzijama zakona, sa relevantnim izveštajima odbora/komisija, sa nalazima eksperata, sa predloženim amandmanima i sa delovima zvaničnih izveštaja o radu parlamenta koji sadrže izveštaje sa parlamentarnih debata o relevantnom propisu.

43. Omogućavanje korišćenja servisa za obaveštavanje

Gde je moguće, parlament će pružiti građanima mogućnost da se pretplate na usluge obaveštavanja o određenim kategorijama aktivnosti parlamenta putem email-a, SMS-a ili drugih servisa.

44. Olakšavanje dvosmerne komunikacije

Parlament će nastojati da koristi alate interaktivnih tehnologija, kako bi zaštitio mogućnost građana da osiguraju korisne ulazne informacije u vezi sa zakonima i parlamentarnom aktivnošću i da olakšaju komunikaciju sa parlamentarcima ili sa parlamentarnim osobljem.